

Familiar Venlan ympäristösuunnitelman päivittäminen

Tiivistelmä

Tekijä(t) Heli Kilkki	Julkaisun laji Opinnäytetyö, AMK Sivumäärä 19+7	Valmistumisaika 2023
Työn nimi Familiar Venlan ympäristösuunnitelman päivittäminen		
Tutkinto ja koulutusala Sosionomi (AMK), sosiaali- ja terveysala		
Toimeksiantajaorganisaatio (jos opinnäytetyöllä on toimeksiantaja) Familiar Venla		
Tiivistelmä <p>Opinnäytetyö on tehty yhteistyönä Familiar Venlan kanssa, joka on lastensuojeluyksikkö Päijät-Hämeessä. Kyseessä on toiminnallinen opinnäytetyö, jonka tuotoksena on päivitetty ympäristösuunnitelma Familiar Venlaan. Työskentely noudatti lineaarista mallia ja siinä käytettiin laadullisia menetelmiä. Ympäristösuunnitelman päivittäminen oli ajan-kohtaista yksikössä, joten sen tarkasteleminen opinnäytetyönä oli luontevaa.</p> <p>Opinnäytetyön tarkoituksena oli päivittää Familiar Venlan ympäristösuunnitelma ja tuoda se osaksi arjen toimintaa. Tavoitteena oli vahvistaa Familiar Venlan työntekijöiden tietoisuutta toiminnan ympäristövaikutuksista sekä kulutustottumuksista. Tavoitteella pyrittiin myös vaikuttamaan kulutustottumusten muutosta kestäväen kehityksen suuntaan sekä vähentämään ympäristön kuormittamista turhaan.</p> <p>Toimeksiantajan palaute tuotoksesta oli positiivista. Kokonaisuutena ympäristösuunnitelmaa pidettiin hyvänä ja käytännönläheisenä, jonka toimenpiteitä on helppo toteuttaa arjessa. Erityistä kiitosta sai ympäristösuunnitelman kasvatuksellinen näkökulma.</p> <p>Ympäristösuunnitelman päivityksessä kävi ilmi, että ajatuksia ympäristönäkökulmiin on mietitty jo aiemmin, mutta toteutukseen on jäänyt parantamisen varaa. Opinnäytetyö voi toimia kannustimena muiden Familiarin yksiköiden toiminnan kehittämisessä.</p>		
Asiasanat Kestävä kehitys, lastensuojelu, ympäristökasvatus		

Abstract

Author(s) Heli Kilkki	Type of Publication Thesis, UAS	Published 2023
	Number of Pages 19+7	
Title of Publication Updating Familiar Venlas environmental plan		
Degree, Field of Study Bachelor of Social Sciences (UAS), Social Sciences		
Organisation of the client (if the thesis work is commissioned by another party) Familiar Venla		
Abstract <p>The thesis was done in cooperation with Familiar Venla, which is a child protection unit in Päijät-Häme. It is a functional thesis and follows a linear working model. The output is an updated environmental plan for Familiar Venla. Updating the environmental plan was topical in the unit, so examining it as a thesis was convenient.</p> <p>The purpose of the thesis was to update the environmental plan of Familiar Venla and to integrate the environmental plan into everyday activities. The aim of the thesis was to strengthen the awareness of Familiar Venla's employees about the environmental impacts of its operations and consumption habits. The goal was also to influence the change in consumption habits towards sustainable development and to reduce unnecessary environmental pollution.</p> <p>The feedback from the client was positive. The environmental plan was considered well done and practical plan with measures that are easy to implement in everyday life. The educational aspect of the environmental plan was particularly praised.</p> <p>The update of the environmental plan showed that ideas on environmental aspects had been considered in the unit, but there is room for improvement in implementation. The thesis can act as an incentive in developing the operations of other Familiar units.</p>		
Keywords Child protection, environmental education, sustainable development		

Sisällys

1	Johdanto.....	1
1.1	Opinnäytetyön tausta.....	1
1.2	Yhteistyökumppanin kuvaus.....	1
1.3	Opinnäytetyön tarkoitus ja tavoite.....	2
2	Lastensuojelu.....	3
2.1	Sijaishuolto.....	3
2.2	Lastensuojelun tehtävä.....	3
3	Ympäristötietous.....	4
3.1	Kestävä kehitys.....	4
3.2	Kulutustottumukset.....	5
4	Ympäristötietouden lisääminen lastensuojelussa.....	6
4.1	Menetelmät.....	6
4.2	Toimintamallit.....	6
5	Opinnäytetyön toteuttaminen.....	8
5.1	Toiminnallinen opinnäytetyö.....	8
5.2	Ympäristösuunnitelman suunnittelu.....	9
5.3	Ympäristösuunnitelman toteutus.....	10
5.4	Ympäristösuunnitelman arviointi.....	13
6	Yhteenveto.....	14
6.1	Eettisyys ja luotettavuus.....	14
6.2	Pohdinta.....	15
	Lähteet.....	17

Liite 1. Sähköposti työryhmälle

Liite 2. Ympäristösuunnitelma 2023

Liite 3. Työelämän palaute

1 Johdanto

1.1 Opinnäytetyön tausta

Lastensuojelulaissa (417/2007, 55 §.) säädetään lapsen käyttövarojen maksamisesta 15 vuotta täyttäneelle lapselle. Määrä on verrannollinen elatustuen määrään, huolimatta lapsen halusta tai tarpeesta vastaanottaa rahaa. Vuonna 2021 huostaanotettuja lapsia on ollut yli 11 000 ja avohuollon asiakkaina on ollut yli 38 000 lasta (Terveiden ja hyvinvoinnin laitos 2022). Koko väestön tasolla huostaanotettujen määrä on 1 % kaikista lapsista.

Lastensuojelulain (417/2007, 4 §.) keskeisissä periaatteissa kuvataan, kuinka lapselle on turvattu mahdollisuus itsenäistymiseen ja kasvaminen vastuullisuuteen. Vastuullisuus tarkoittaa vastuun ottoa niin omasta toiminnastaan kuin sen vaikutuksista ympäristöön (Suomen YK-liitto). Ympäristöasiat ovat lehtien otsikoissa sekä hallituksen puheissa päivittäin. Ilmastokriisi, sähkön hinnannousu, ylikuluttaminen tai ruokahävikki ovat kaikkien tiedossa olevia puheenaiheita (Ympäristöministeriö 2022). On ilmeistä, että myös lastensuojelun työkentällä on mahdollista vaikuttaa tulevien aikuisten toimintaan sekä ajatusmaailmaan näissä tärkeissä ympäristöasioissa.

Olen aina ollut kiinnostunut kestävästä kehityksestä sekä vastuullisesta kuluttamisesta, joten aihe herätti mielenkiintoni opinnäytetyöksi. Familiar Venlan ympäristösuunnitelman päivittämisen myötä on tarkoitus saada se osaksi arjen toimintaa, sekä muuttaa yksikön kulutustottumuksia enemmän kestävästä kehityksestä suuntaan.

1.2 Yhteistyökumppanin kuvaus

Familiar Venla on kodinomainen pienryhmäkoti Hollolassa, jossa on paikka seitsemälle kouluikäiselle huostaanotetulle tai kiireellisesti sijoitetulle nuorelle. Familiar Venlassa on myös kolmen nuoren mahdollista harjoitella itsenäistymistä samassa rakennuksessa sijaitsevassa erillisessä asunnossa. Työn tavoitteena on auttaa nuorta selviämään itsenäisesti elämässään ja ympäröivässä yhteiskunnassa. (Familiar 2022b.)

Osana nuoren kasvun ja kehityksen tukea Familiar Venlassa on käytössä omaohjaajatyöskentely. Omaohjaajasta muodostuu nuorelle pitkäaikainen ja luotettava aikuiskontakti, jolloin on mahdollista nuoren yksilöllinen huomiointi. Omaohjaaja vastaa kokonaisvaltaisesti nuoren asioista ja pitää yhteyttä yhteistyötahojen kanssa. (Familiar 2022b.)

Familiar on yksityinen lastensuojelupalvelujen tuottaja ja Familiar Oy on osa Mehiläinen-konsernia. Täten myös Familiar on sitoutunut ympäristövastuullisiin ja energiatehokkaisiin toimintamalleihin ja kantaa omalta osaltaan yhteiskuntavastuun ympäristöasioissa.

Mehiläisellä on kansainväliset vaatimusstandardit täyttävät ISO 9001, ISO 14001 ja Energiatehokkuusjärjestelmä (ETJ+) sertifikaatit. (Mehiläinen 2022.) Familiarilla on ulkoisesti auditoitu ISO 9001 -laatu järjestelmä sekä ISO 14001 -ympäristöjärjestelmä (Familiar 2022a).

ISO 14001 perustuu jatkuvaan parantamiseen ja viranomaissäädösten noudattamiseen. ISO 14001 standardi edellyttää, että organisaatiossa on tunnistettu ja dokumentoitu kaikki toiminnan aiheuttamat ympäristövaikutukset sekä määritelty ympäristöpäämäärät ja tavoitteet sekä keinot niiden saavuttamiseksi. Sertifikaattien toteutumista valvotaan vuosittaisilla sisäisillä sekä ulkoisilla auditoinneilla. (Ikonen 2022.)

1.3 Opinnäytetyön tarkoitus ja tavoite

Opinnäytetyön tarkoituksena on päivittää Familiar Venlan ympäristösuunnitelma ja tuoda se osaksi arjen toimintaa. Tavoitteena on vahvistaa Familiar Venlan työntekijöiden tietoisuutta toiminnan ympäristövaikutuksista sekä kulutustottumuksista. Tavoitteella pyritään myös vaikuttamaan kulutustottumusten muutosta kestävä kehityksen suuntaan sekä vähentämään ympäristön kuormittamista turhaan.

2 Lastensuojelu

2.1 Sijaishuolto

Sijaishuolto tarkoittaa lapsen hoidon ja kasvatuksen järjestämistä kodin ulkopuolella huostaanotettuna tai kiireellisesti sijoitettuna. Lapsi voi olla sijaishuollossa perhehoidossa eli sijaisperheessä tai ammatillisessa perhekodissa, laitoshuollossa eli lastensuojelulaitoksessa tai muulla lapsen tarpeiden edellyttämällä tavoin järjestettynä. Huostaanotto on aina viime-sijainen keino, kun muut tukitoimet on todettu riittämättömiksi lapsen edun kannalta. Huostaanottoon päädytään, mikäli lapsen toiminta on itselle tai muille vaarallista, tai kasvuolo-suhteet tai puutteet huolenpidossa uhkaavat vakavasti vaarantaa hänen terveyttään tai kehitystään. (Lastensuojelulaki 417/2007, 40–50 §; Lastensuojelun keskusliitto 2022.)

Huostaanotto on voimassa toistaiseksi, kunnes lapsi täyttää 18 vuotta. Sijaishuollon tarvetta on arvioitava säännöllisesti. Jokaiselle huostaanotetulle lapselle on laadittava asiakassuunnitelma sekä hoito- ja kasvatussuunnitelma. (Lastensuojelulaki 417/2007.)

Suomen perustuslaissa (731/1999, 6 §.) ja YK:n lapsen oikeuksien sopimuksessa (Unicef 2023.) säädetään lapsen oikeudesta erityiseen suojeluun. Lapsen etu on aina oltava ensisijainen (Lastensuojelulaki 417/2007, 4 §; Lastensuojelun keskusliitto 2022).

2.2 Lastensuojelun tehtävä

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (2023) luettelee kolme perustehtävää lastensuojelulle: vaikuttaminen lasten yleisiin kasvuoloihin, vanhempien tukeminen kasvatustehtävässä sekä varsinainen suojelutehtävä. Lapsen hyvinvointiin vaikuttaa monenlaiset tekijät eikä se ole yksin lastensuojeluviranomaisten toiminnan saattamaa. Vaikuttamassa ovat yhteiskunnalliset toimet, lähiympäristö ja -yhteisöt sekä vanhemmat omalta osaltaan, eli millaiset lapsen arjen ympäristöt ovat.

Sijoittamalla lapsi pois perheen luota puututaan voimakkaasti yksilön perusoikeuksiin. Sijaishuollossa on huomioitava lapsen yksilölliset tarpeet arjessa sekä perushoidossa. Toimintakulttuurilla on merkitystä lapsen kuntoutumiseksi sekä myöhemmin ympäröivään yhteiskuntaan kiinnittymiseksi. (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2023.)

Lastensuojelun tehtävä on tukea huoltajia, vanhempia sekä muita lapsen hoidosta ja kasvatuksesta vastaavia henkilöitä sekä järjestää tarvittavia palveluja tai tukitoimia sen onnistumiseksi. (Lastensuojelulaki 417/2007, 2 §.)

3 Ympäristötietous

3.1 Kestävä kehitys

Maailmanlaajuisesti sekä paikallisesti tapahtuvaa yhteiskunnallista muutosta, joka on ohjattua sekä jatkuvaa, kutsutaan kestäväksi kehitykseksi. Päämääränä on turvata nykyisille ja tuleville sukupolville hyvät mahdollisuudet elämiselle. Näin ollen myös päätöksenteossa ja toiminnassa on otettava samanarvoisesti huomioon ympäristö, ihminen sekä talous. (Ympäristöministeriö, 2022.) Vuonna 2016 on astunut voimaan kestävän kehityksen tavoitteet (engl. *Sustainable Development Goals*) eli Agenda 2030. Toimintaohjelma on maailmanlaajuinen ja se pitää sisällään 17 yhteisesti hyväksyttyä tavoitetta nykyisten ja tulevien sukupolvien hyvän elämisen mahdollisuuksien turvaamiseksi. (Suomen YK-liitto, 2016.)

Kestävä kehitys on ihmisten hyvinvointia maapallon sietokyvyn rajoissa. Taloustieteilijä Kate Raworthin kehittämä malli kuvaa, kuinka kestävä kehitys pitää sisällään kolme ulottuvuutta: sosiaalinen, ekologinen ja taloudellinen kestävyys. Näiden keskinäinen riippuvuus on kestävän kehityksen kannalta oleellinen käsite. Keskinäinen riippuvuus tarkoittaa, että sosiaaliseen lähtökohtaan, talouden toimintaan ja ympäristön kuormitukseen liittyvät asiat ovat kytköksissä toisiinsa monilla eri tavoilla. (Kestävä kehitys.)

Sosiaalinen kestävyys pitää sisällään koulutukseen, terveyteen ja työhön liittyvät asiat. Nämä luovat ihmiselle hyvinvoinnin sosiaalisen perustan. Ekologinen eli ympäristöllinen kestävyys puolestaan sisältää maapallon kantokykyyn liittyvät asiat, kuten kasvihuonepäästöt, merien tilan tai luonnon monimuotoisuuden tilan. Nämä avainkysymykset ovat vaikuttamassa maapallon kantokykyyn, mikä osaltaan vaikuttaa myös ihmisten hyvinvointiin. Taloudella taas on mallissa mahdollistajan rooli yhteiskunnan toiminnan ja palveluiden järjestäjänä. Toimivan talouden edellytys on sosiaalinen perusta, mutta talous käyttää luonnonvaroja ja kuormittaa ympäristöä. Kestävän kehityksen kannalta on siis tärkeää talouden toiminnan aiheuttamien ympäristökuormien vähentäminen. (Kestävä kehitys.)

Vuoteen 2030 mennessä Suomen tavoitteena on olla sosiaalisesti, taloudellisesti ja ekologisesti kestävä (Valtioneuvosto 2019). Suomen perustuslain (731/1999) 20 § säädetään: *Vastuu luonnosta ja sen monimuotoisuudesta, ympäristöstä ja kulttuuriperinnöstä kuuluu kaikille.* Mehiläinen on sitoutunut ottamaan huomioon toiminnassaan lainsäädännön vaatimukset, kuten myös viranomaisohjeet, laatusuosituksukset sekä eettisten periaatteiden velvoitteet. Täten myös Familiarin lastensuojelun työntekijät omalta osaltaan sitoutuvat velvoitteisiin. (Mehiläinen 2022.)

3.2 Kulutustottumukset

Lastensuojelulaki velvoittaa järjestämään lapselle turvallisen kasvuympäristön, tasapainoisen sekä monipuolisen kehityksen sekä oikeuden erityiseen suojeluun (Lastensuojelulaki 417/2007, 1 §). Monipuoliseen kehitykseen kuuluu osana yksilöiden ympäristötietoisuuden lisääminen sekä oppimista kestäväen kehityksen mukaisiin toiminta- ja elämäntapoihin. Tavoitteena on kasvattaa lapsista ja nuorista elintavoiltaan ympäristövastuullisia. Ympäristökasvatus on kasvatuksellista toimintaa, jonka tarkoitus on tukea elinikäistä oppimisprosessia kestäväen kehityksen mukaisiksi toimintatavoiksi elämässä. (Familiar 2020.)

Familiar Venlan ympäristösuunnitelmassa on mainittu ympäristönäkökohtina energiankulutus, paperinkulutus, jätemäärä, sekä kasvihuonepäästöjen vähentäminen. Jokaiselle näistä kohdista on laadittu tavoitteet lyhyellä (1 vuosi) sekä pidemmällä (3 vuotta) aikavälillä, mittarit, joilla näkökohtaa tarkastellaan, sekä toimenpiteet tavoitteiden saavuttamiseksi. Ympäristösuunnitelma on keskeneräinen eikä seuranta ole tehty kirjattuina aikaväleillä, joten päivitys on tarpeellinen.

Ympäristösuunnitelmassa on kohtia, joihin ohjaajien työskentelyllä on suuri vaikutus, mutta myös kohtia joihin nuorten on mahdollista vaikuttaa. Esimerkiksi valojen sammuttaminen, ovien sulkeminen sekä jätteiden lajittelu ovat asioita, joissa nuorten panos on merkittävä. Ohjaajien näyttämällä esimerkillä sekä ohjauksella on mahdollista kehittää näitä kohtia. Puolestaan tulostuspaperin vähentäminen, lihan ostaminen tai auton käyttö kyydityksissä ovat kohtia, joihin vain ohjaajat pystyvät vaikuttamaan toiminnallaan.

Soininen (2020) on tutkinut opinnäytetyössään Itsenäistymisharjoittelu sijaishuoltonuorten aikuistumisen tukena, että sijaishuollossa toteutettavalla itsenäistymisharjoittelulla on pystytty lisäämään nuorten konkreettisia itsenäistymistaitoja. Tämä harjoittelu on vaikuttanut myös myöhemmässä vaiheessa elämää kykyyn hoitaa omaa kotia ja talousasioita. Soinisen tutkimuksessa kävi myös ilmi, että hänen haastattelemansa sijaishuoltonuoret ovat tottuneet elämään niin, että he kuluttavat lähes kaikki saamansa rahat saman tien ja osa on ottanut myös velkaa.

4 Ympäristötietouden lisääminen lastensuojelussa

4.1 Menetelmät

Lastensuojelulaitoksen toimintaa säätelee laki. Sosiaalihuoltolaki (1301/2014, 5 §.) sanelee, että toimenpidevaihtoehdot ja ratkaisut on turvattava lapsen etu niin kehityksen, hyvinvoinnin, huolenpidon, kasvuympäristön, koskemattomuuden, itsenäistymisen kuin vastuullisuuteen kasvamisen kannalta. Kaiken toiminnan lähtökohtana on oltava lapsen etu. Myös eettinen perusta on otettava huomioon. Nuoren, heidän läheisten, työntekijöiden sekä viranomaisten yhteistyöllä muodostetaan nuoren ja vanhempien tarvitsema palvelukokonaisuus. (Malja ym. 2019.)

Familiarilla on käytössä kodin ja perheen periaatteet (Familiar 2022b). Laitostyöntekijöiden rooli on olla kasvattaja, antaa huolenpitoa sekä hoivaa. Työntekijän on tiedostettava oma roolinsa nuorten tulevaisuuteen vaikuttajana. Arjessa korostuu elämäntaitojen opettelu ja nuoren toimijuuden vahvistaminen. Kasvatuksen edellytyksenä on pedagoginen suhde, eikä kasvattaja voi piiloutua ammatillisen roolin taakse. Työyhteisö välittää omalla käytöksellään ja toiminnallaan esimerkkiä nuorille. (Cameron ym. 2016.)

Omaohjaajatyöskentely varmistaa osaltaan, että nuoren hoito ja kasvatus ovat yksilöllisesti suunniteltuja. Viikoittaiset keskustelut ja muu yhteinen työskentely tuo esiin, että nuoren tavoitteet ovat tiedossa ja niiden työstäminen on aktiivista. Omaohjaaja myös varmistaa lapsen henkilökohtaisen hoito- ja kasvatussuunnitelman toteutumisen arjessa ja raportoi kirjallisesti kuukausittain sijoittavalle sosiaalityöntekijälle. (Familiar 2022c.)

Familiar Venlassa kaikki ruoka valmistetaan itse. Kauppatilaus tehdään läheisestä ruoka-kaupasta verkkotilauksena kahdesti viikossa. Vastuuhenkilöt suunnittelevat ruokalistat viikoittain. Näin on mahdollista ottaa huomioon ruoanvalmistukseen käytettävien raaka-aineiden tarkoituksenmukainen hankinta. Itsenäistymistä harjoittelevat nuoret suunnittelevat ja ostavat itse omat ruokatarvikkeensa. Omaohjaajat toimivat tukena itsenäisen elämän harjoittelussa. (Familiar 2022c.)

4.2 Toimintamallit

Familiar Venlan omavalvontasuunnitelmaan on kirjattu asiakaslupaus: *välitämme tulevaisuudestasi*. Yksikön toimintamalleilla pyritään valmistamaan nuorta tulevaisuuteen osallistamalla häntä toimintoihin. Yksikössä on jokaiselle määritelty kotityöpäivä, jolloin nuori osallistuu ruoanlaittoon, vie roskat ja hoitaa tiskikoneen täytön sekä tyhjennyksen. Oman huoneen siivous mutta myös yleisten tilojen puhtaana pito on jokaisen nuoren vastuulla. (Familiar 2022c.)

Työnantajalla on vastuu toimia työntekijän tukena sekä mahdollistaa laadukas työn jälki (Malja ym. 2019). Ympäristönsuojelulaissa (527/2014, 6 §.) säädetään toiminnanharjoittajan velvollisuudesta olla tietoinen ympäristövaikutuksista, ympäristöriskeistä ja niiden hallinnasta sekä mahdollisuuksista haitallisten vaikutusten vähentämiseksi. Myös jätelaki (646/2011, 8 §.) velvoittaa ensisijaisesti välttämään jätteen syntymistä sekä toissijaisesti kierrättämään sen.

Familiar on sitoutunut noudattamaan toiminnassaan Mehiläisen laatuja järjestelmää ja –politiikkaa. Laatu syntyy koko henkilöstön yhteistyöllä sekä hyvien kokemusten ja käytänteiden jakamisella. Mehiläisen johto on sitoutunut osaltaan laadun kehittämiseen sekä ympäristövastuullisiin ja energiatehokkaisiin toimintamalleihin. Laatua pidetään yllä kouluttamalla henkilöstä sekä erilaisin kyselyillä ja mittareilla. (Mehiläinen 2022.)

5 Opinnäytetyön toteuttaminen

5.1 Toiminnallinen opinnäytetyö

Opinnäytetyö on toteutettu toiminnallisena kehittämistyönä. Toiminnallisessa opinnäytetyössä olennaisia piirteitä on tuotoksen syntyminen, yhteistyö sekä arvioiva luonne (Salonen 2013).

Alun perin ajatus opinnäytetyön aiheesta nousi tarpeesta päivittää ympäristösuunnitelma. Toimeksiantaja kertoi lomakkeen olemassaolosta ja että se on tarkoitus päivittää. Toimeksiantajalle ehdotettiin, pystyisinkö auttamaan asiassa ja ottamaan sitä aiheeksi opinnäytetyölleni. Asiaa kysyttiin palvelujohtajalta, jonka mielestä ajatus oli hyvä ja aihetta oli syytä tarkastella opinnäytetyön näkökulmasta.

Tuotos on päivitetty versio Familiar Venlan ympäristösuunnitelmasta. Toiminnallisen opinnäytetyön tuotos on tehty tiiviissä yhteistyössä ja vuorovaikutuksessa työelämän kanssa.

Opinnäytetyössä on käytetty laadullisia menetelmiä. Laadullisessa lähestymistavassa ollaan kiinnostuneita kokemuksista, ajatuksista, käsityksistä tai näkemyksistä sekä tavoitteena on ymmärtää selvitettävää ilmiötä osallistuvien näkökulmasta. Toimintaa ohjaa kysymykset mitä, miksi, miten ja millaista. Tiedonhankinta tehdään ihmisiltä heidän luonnollisissa ympäristöissään. (Behm, 2022.)

Opinnäytetyössä laadullisia menetelmiä on käytetty kokemusten ja näkemysten keräämisessä sekä tiedonhankinnassa työyhteisön jäseniltä. Kokemusten keräämiseksi on käytetty laadulliselle lähestymistavalle ominaisia kysymyksiä mitä, miten ja miksi.

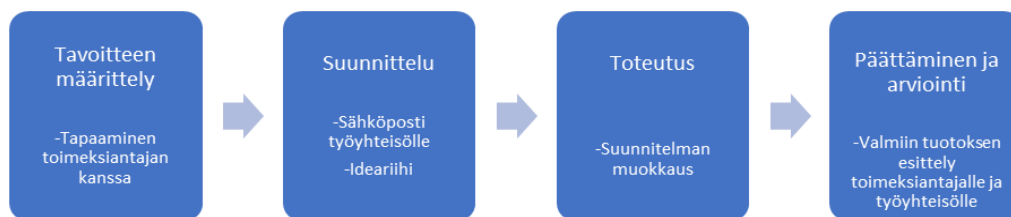
Opinnäytetyö on toteutettu kehittämistyön lineaarisella mallilla (Kuvio 1).

Kuvio 1. Lineaarinen malli (Salonen 2013.)

Lineaariseen malliin kuuluu aluksi tavoitteen määrittely, sitten suunnittelu ja toteutus sekä lopuksi päättäminen ja arviointi. Tavoite perustuu yksittäiseen ideaan, tarpeeseen joka on tunnistettu tai ulkoiseen paineeseen. Tavoitetta määrittäessä pyritään rajaamaan tavoitteet ja tehdään niistä selkeät. Tavoitteen määrittely toimii koko työn perustana. (Toikko & Rantanen 2009; Salonen 2013.)

Tuotos liittyy vahvasti tehtäväkuvaani pienryhmäkodissa. Opinnäytetyö prosessina on edennyt siihen erikseen varattuina aikoina muun työn ohessa sekä työn ulkopuolella (Kuvio 2).

Kuvio 2. Työskentelyssä eteneminen lineaarista mallia seuraten (mukailtu Salonen 2013.)

Työ on aloitettu tavoitteen määrittelyllä. Yhteistyö toimeksiantajan kanssa alkoi Teams-tapaamisella, jossa käytiin läpi teemoja, joita opinnäytetyötä toteuttaessa käsitellään. Myös aikataulusta, tavoitteesta sekä aiheen rajauksesta puhuttiin tapaamisessa.

Tavoitteena on vahvistaa Familiar Venlan työntekijöiden tietoisuutta toiminnan ympäristövaikutuksista sekä kulutustottumuksista. Tavoitteella pyritään myös vaikuttamaan kulutustottumusten muutosta kestäväen kehityksen suuntaan sekä vähentämään ympäristön kuormittamista turhaan.

5.2 Ympäristösuunnitelman suunnittelu

Salosen (2013) mukaan, työskentely suoritetaan suoraviivaisesti etenemällä. Seuraava työvaihe oli suunnitteluvaihe. Työyhteisölle lähetettiin sähköpostilla aiempi ympäristösuunnitelma, johon pyydettiin tutustumaan. Mukaan liitettiin apukysymyksiä (Liite 1) suunnitelmaan liittyen, joiden valossa sitä tuli tarkastella. Apukysymyksinä oli, mitä siitä voisi muuttaa, mitä pitäisi poistaa tai mitä säilyttää, mitä voisi tehdä toisin tai mitä voisi lisätä. Myös avoimia ajatuksia oli mahdollisuus tuoda esiin, mitä suunnitelma herätti.

Aiheen parissa käytiin ideariihä kuukausipalaverissa. Ideariihessä aiheesta kävi ilmi, että työyhteisö pitää suunnitelmaa tärkeänä ja toivoisi aihetta otettavan enemmän nuorten kanssa puheeksi. Näin kiinnostusta asiaan voitaisiin mahdollisesti lisätä kulutustottumusten suhteen. Hyvin nopeasti kävi selväksi, missä asioissa on mahdollista vaikuttaa ja missä vaikutusmahdollisuuksia ei ole.

Vastauksissa kävi ilmi, että asiat, joihin ei ole mahdollista vaikuttaa, liittyvät ulkoisiin tekijöihin. Sähkön hinta, rakennuksen energiatehokkuus tai sähkösopimus ovat toimeksiantajasta riippuvaisia. Jätteiden lajittelu on kunnan määrittelemää sekä ruoan hinta on kauppiaskohtaista. Toimeksiantajalla on myös pakollisia kuljetuksia autolla, joihin ei ole mahdollista vaikuttaa.

Asioita, joihin puolestaan on mahdollista vaikuttaa toiminnalla, löytyi monia. Ruoan hankinta suhteutetaan paikalla olevien nuorten määrään, sekä mahdollinen ylijäämä pakastetaan tai hyödynnetään muutoin. Ruokahankinnat pyritään tekemään mahdollisuuksien mukaan suomalla suomalaista alkuperää. Ruokasuunnittelussa on käytössä viikoittainen kasvisruokapäivä, jonka syistä käydään myös nuorten kanssa keskustelua. Keskustelulla on mahdollista lisätä nuorten tietoisuutta. Nuoria ohjataan sähkön tai veden säästössä, sekä osallistetaan ruokalistan suunnitteluun. Myös lyhyen matkan kuljetuksilla sekä ajoneuvon kunnon seurannalla on vaikutus toimintaan.

Kehitysideoita sekä muita ajatuksia liittyen suunnitelmaan tuli myös monia. Ulkovarastotilojen hyödyntämistä ehdotettiin hyödyntämään jätteiden lajittelua. Myös pihapiirin viihtyvyyteen ehdotettiin parannuskeinoja. Paperinkeräystä olisi mahdollista tehostaa entisestään, sekä työyhteisö pohti kasvisruoan tarjoamista kahdesti viikossa. Ruokahävikki todettiin oleelliseksi asiaksi jatkotoimenpiteiden suhteen. Kehitysjatoksena tuotiin ilmi, että suunnitelmaan voisi lisätä selkeitä mitattavia asioita, kuten sähkön kulutus, veden kulutus, ajatut kilometrit tai ruokaan käytetty rahamäärä. Myös kasvatuksellisen tulokulman lisäämistä sekä ympäristökasvatuksen avaamista toivottiin lisättävän suunnitelmaan.

5.3 Ympäristösuunnitelman toteutus

Lineaarisen mallin mukaan (Salonen 2013) seuraava vaihe on toteutus. Vanha suunnitelma todettiin pohjaltaan käyttökelpoiseksi, joten toteutus aloitettiin vanhentuneen tiedon poistamisella. Vanhat ympäristönäkökohdat päätettiin säilyttää lisäten yksi uusi näkökohta lisää. Uudessa ympäristösuunnitelmassa ympäristönäkökohtia ovat energiankulutus, paperinkulutus, ruokahuolto, jätemäärä sekä kasvihuonepäästöt.

Familiar Venlan ympäristösuunnitelma (Liite 2) on A4 paperilla oleva taulukko, joka on neljä sivua pitkä. Ympäristösuunnitelma on kirjoitettu fontilla Calibri ja fonttikoko on 10. Taulukossa on nimetty pääotsikot eli ympäristönäkökohdat, joiden alle on kerätty omina taulukoina tavoitteet, mittarit, toimenpiteet, keinot, vastuuhenkilöt sekä seurannan/arvioinnin suorittavat henkilöt.

Ympäristösuunnitelmassa on alustus aiheeseen, jossa kuvataan kestävän kehityksen käsitettä sekä ympäristönäkökulmasta lastensuojelulain velvoitteita toiminnassa. Alustuksessa on kuvattu miksi Familiar Venlan toiminnassa nämä on otettava huomioon ja mihin tällä toiminnalla pyritään. Alustuksen jälkeen kuvataan ympäristönäkökohdat, tavoitteet niille sekä mittarit niiden seuraamiseksi.

Energiankulutus

Familiar Venlan rakennus on vuokrattu yksityiseltä vuokranantajalta. Rakennus on n. 550 m² kokoinen ja pitää sisällään kolme asuntoa omalla sisäänkäynnillä sekä päärakennuksen. Rakennus on vuodelta 1985. Arvio vuoden 2022 sähkönkulutuksesta on 82661 kwh. Sähkö sopimus on toistaiseksi voimassa oleva. Rakennuksen lämmitysmuoto on suora sähkölämmitys.

Tavoite on vähentää energiankulutusta. Hoito, kasvatus ja toiminta itsessään tähtää kestävään kehitykseen ja ympäristön säästämiseen. Mittarina toimii vuosittaiset seurannat sähkönkulutuksessa sekä lämmityskustannuksissa.

Toimenpiteitä energiankulutuksen vähentämiseksi on yksikön sisälämpötilan pitäminen sopivana, valojen ja sähkölaitteiden oikea-aikainen käyttö, nuorten osallistaminen, kasvatus ja valistus, ulko-ovien sulkeminen, saunan lämmitys harkiten sekä ikkunoiden tarpeeton avaaminen.

Keinoja näille toimenpiteille on sähköpattereiden käyttö vain kylmällä ilmalla, takan lämmitys kovalla pakkasella, huoneiden tarkistus niistä poistuttaessa ja valojen sammutus, säästösyistä muistuttaminen, ovien ja ikkunoiden sulkemisen varmistaminen sekä saunapäivien pito korkeintaan kahdesti viikossa. Vastuussa toimista on kaikki yksikön työntekijät ja yksikönjohtaja seuraa sisälämpötilaa.

Paperinkulutus

Dokumentointi on lakiin perustuva työväline sijaishuollossa. Kuitenkin dokumenttien tulostaminen ei aina ole tarpeellista. Useat dokumentit voidaan lähettää sähköisesti, tai tarkastelu tietokoneella on riittävää. Tulostettavaan materiaaliin pystyy siis joiltain osin vaikuttamaan.

Tavoite on paperinkulutuksen vähentäminen sekä paperinkeräyksen tehostaminen. Mittarina vuosittaiset seurannat paperiostoissa. Toimenpiteitä paperinkulutuksen vähentämiseksi on dokumenttien tulostus harkiten sekä paperin hankkiminen ekologisesti tuotettuna. Keinoja näihin on kaksipuoleisten tulosteiden käyttö ja tulostuspapierijätteen hyödyntäminen. Näistä vastuussa on koko työyhteisö. Lisäksi yksikönjohtajan on mahdollista siirtää dokumentteja sähköisesti sekä vastuuhenkilön on mahdollista tehdä paperihankinnat keskitetysti.

Ruokahuolto

Venlassa ohjaajat valmistavat ruoan ja vastaavat ruokahankinnoista. Kauppatilaus tehdään kahdesti viikossa ja se tehdään verkkokauppatilauksena. Ostokset noudetaan läheisestä K-Supermarketista. Tarvittaessa ruokatarvikkeita voi hakea kävellen läheisestä Prismasta.

Tavoite on ruokahävikin poistaminen ja mittarina toimii ruokahävikin kirjaaminen ylös. Toimenpiteitä ruokahävikin vähentämiseksi on ruoan hankinta ja valmistus suhteutettuna paikalla olevien henkilöiden määrään, ylijääneen ruoan hyödyntäminen tai pakastaminen sekä ruoan alkuperän huomiointi.

Keinoiksi on nimetty kauppatilauksen teko suunnitellusti, ruokalistan muokkaaminen tarpeen mukaan, keskitetty ruoan hankinta, jääkaappien tarkistus öisin sekä kotimaisten, lähituotannon ja satokauden mukaisten hankintojen teko. Näistä kaikesta vastuussa on koko työyhteisö.

Jättemäärä

Venlan kiinteistö sijaitsee Hollolan kaupungin tontilla. Jätteiden lajittelu on kunnan määrittelemää. Pihassa on kierrätyspiste energijätteelle, sekajätteelle, biojätteelle sekä paperinkeräys. Venlan sisätiloissa on lajittelupisteet metallille, lasille, pattereille, sähköjätteille sekä kartongille.

Tavoite on lajittelun tehostaminen ja mittarina seuranta jätejakeiden määrässä ja kehityksessä suhteessa toisiinsa (sekajäte suhteessa lajiteltuun jätteeseen). Toimenpiteitä lajittelun tehostamiseksi on oikeanlainen lajittelu, kevyemmin pakattujen tuotteiden suosiminen, hankintojen suhteuttaminen vastaamaan kulutusta sekä vanhojen vaatteiden kierrätys mahdollisuuksien mukaan.

Keinoja toimenpiteille on jätteiden tyhjennysvälin varmistaminen vastaamaan tarvetta, jätteiden hävitys muiden ajojen yhteydessä, hankintojen teko suunnitellusti ja tarpeeseen, vaatekaappien sisällön tarkistus säännöllisesti sekä mahdollisuuksien mukaan vaatteiden korjaaminen. Yksikönjohtaja on vastuussa jätteiden kuljetuksen hankinnasta, mutta muissa toimissa koko työyhteisö on vastuussa teoista.

Kasvihuonepäästöt

Maailmanlaajuisesti kasvihuonepäästöt ovat peräisin energiasektorilta (mm. puiden poltto), maataloudesta sekä maankäytön muutoksista (eläinten ruoansulatus, metsätalous), teollisuusprosesseista (päästöt), jätehuollosta sekä kansainvälisestä lentoliikenteestä ja merenkulusta. Venlassa kasvihuonepäästöjä voidaan tulkita tulevan lihan kulutuksesta, autolla ajamisesta tai puiden polttamisesta takassa. Määrä on maailmanlaajuisesti pientä, mutta yksilötasolla jokaisella on mahdollisuus vaikuttaa maailman päästöihin.

Tavoitteena kasvihuonepäästöjen vähentäminen ja mittarina ruoka- ja vaateostojen seuranta, polttopuiden määrän seuranta sekä auton kilometrien seuranta. Toimenpiteitä kasvihuonepäästöjen vähentämiseksi on lihan kulutuksen määrän vähentäminen, autolla

kulkeminen suunnitellusti ja menoja yhdistellen, ajoneuvon kunnan seuranta, puiden polttaminen takassa sekä vaatehankintojen tekeminen tarpeeseen.

Keinoiksi on nimetty kasvisruokapäivän pitäminen kerran viikossa, tietoisuuden lisääminen, nuorten vastuuttaminen bussilla kulkemiseen, ajoneuvon vuosihuollot ja katsastus, puiden polttaminen harkiten, kulutustottumuksista keskustelu nuorten kanssa sekä hankintojen keskittäminen ja yhdistäminen. Ajoneuvon kunnan seurannalle sekä ruokalistojen tekijät ovat nimettyjä vastuuhenkilöitä, mutta muissa toimissa vastuussa on koko työyhteisö.

5.4 Ympäristösuunnitelman arviointi

Viimeinen vaihe opinnäytetyössä Salosen (2013) mukaan on arviointi ja päättäminen. Työn päätepiste on saavutettu ja tehdään loppuraportti sekä esitetään jatkokehitysideoita (Toikko & Rantanen 2009). Palautetta pyydettiin sekä toimeksiantajalta että työyhteisöltä.

Toimeksiantajan palaute (Liite 3) valmiista ympäristösuunnitelmasta oli positiivista. Kokonaisuutena ympäristösuunnitelmaa pidettiin hyvänä ja käytännönläheisenä, jonka toimenpiteitä on helppo toteuttaa arjessa. Erityistä kiitosta sai ympäristösuunnitelman kasvatuksellinen näkökulma.

Energiankulutuksen tavoitetta pidettiin loogisena sekä toimenpiteitä ja keinoja arjessa mahdollisina toteuttaa. Nuorten osallistamista ja kasvatusta pidettiin erityisen hyvänä ja merkittävänä tulevaisuuden näkökulmasta. Myös paperinkulutuksen tavoitetta pidettiin hyvänä, vaikka sen seuranta pidettiin haastavana. Näkökulman toimenpiteet ja keinot todettiin konkreettisiksi.

Ruokahuollon tavoitetta pidettiin ajankohtaisena huomioon ottaen vallitsevan inflaation. Toimenpiteet ja keinot katsottiin käytännönläheisiksi sekä yhteisöllisiksi. Jättemäärän tavoite katsottiin myös ajankohtaiseksi sekä toimenpiteet ja keinot helpoiksi toteuttaa. Seuranta todettiin tässäkin kohdassa haastavaksi, mikäli sille katsottiin olevan tarvettakaan.

Kasvihuonepäästöt todettiin myös ajankohtaiseksi, vaikka käytännön seuranta katsottiin mahdottomaksi. Toimenpiteet ja keinot todettiin kuitenkin helpoiksi toteuttaa arjessa, jolloin vaikutusta kuitenkin tapahtuu.

Työyhteisön palaute ympäristösuunnitelmasta oli myös positiivista. Suunnitelmaa pidettiin selkeänä ja monipuolisena. Suunnitelman katsottiin myös vastaavan tarpeita erinomaisesti. Suunnitelma esitellään myös nuorille tulevassa nuorten palaverissa.

6 Yhteenveto

6.1 Eettisyys ja luotettavuus

Opinnäytetyössä eettisyys tarkoittaa hyvän tieteellisen käytännön noudattamista, sekä ihmisarvon ja itsemääräämisoikeuden kunnioittamista. Tutkimuseettinen neuvottelukunta (2012) on laatinut ohjeen hyvästä tieteellisestä käytännöstä eli HTK-ohjeen, jonka tarkoitus on antaa kaikille tutkimuksen harjoittajille malli hyvästä tieteellisestä käytännöstä. Kaikki tieteenalat noudattavat ohjetta Suomessa ja siihen on sitouduttu vapaaehtoisesti. HTK-ohjeen tavoite on hyvän tieteellisen käytännön edistäminen sekä tieteellisen epärehellisyyden ennaltaehkäisy. (Tutkimuseettinen neuvottelukunta, 2012; Arene ry 2019.) Myös opinnäytetyöprosessien yhtenäistäminen sekä laadun parantaminen ovat tavoitteena (Arene ry, 2019).

Opinnäytetyötä koskevat suositukset perustuvat lakiin sekä tutkimuseettisiin periaatteisiin ja suosituksiin (Arene ry, 2019). HTK-ohjetta noudattamalla pystytään noudattamaan sekä edistämään eettisesti vastuullista ja oikeiden toimintatapojen mukaista tutkimuseettisyyttä, sekä tunnustetaan ja torjutaan tieteenaloilla tapahtuvia tieteeseen kohdistuvia loukkauksia tai epärehellisyyttä (Tutkimuseettinen neuvottelukunta, 2012). Mikäli tutkimuksen kohteena on organisaatio, sen toiminta tai sen edustajat, on organisaatiolta pyydettävä tutkimuslupa hyvän tavan mukaisesti. Organisaatioilla on erilaiset käytännöt lupien saamiseksi sekä niihin liittyvät käytännöt, jotka on varmistettava opinnäytetyösopimusta tehdessä. Vaikka organisaatio myöntäisikin luvan tutkimukselle, jokainen henkilö päättää itsenäisesti osallistumisestaan. (Arene ry, 2019.)

LAB-ammattikorkeakoulu (2022) on laatinut oman tietosuojaohjeistuksen opinnäytetöitä varten. Henkilötietojen käsittelyyn on kiinnitettävä erityistä huomiota. Anonymisointi tarkoittaa sitä, että henkilötiedot on käsitelty niin, ettei niistä enää pysty tunnistamaan henkilöä. Tiedot voidaan muuttaa yleiselle tasolle tai tilastolliseen muotoon tunnistamisen välttämiseksi. Anonymisointeihin tietoihin ei sovelleta tietosuojalainsäädäntöä, koska niitä ei katsota henkilötiedoiksi. Henkilötietojen käsittelyn taustalla on kansallinen tietosuojalaki (1050/2018) sekä EU:n yleinen tietosuojasetus (EU 2016/679).

LAB-ammattikorkeakoulussa noudatetaan avoimen tieteen ja tutkimuksen tavoitteita ja periaatteita. Avoimuuden kautta kasvatetaan opinnäytetyön luotettavuutta. Luotettavuus vahvistuu, kun käytetään avoimia tutkimusaineistoja ja tutkimusmenetelmiä. (LAB-ammattikorkeakoulu, 2022.)

Kehittämistoiminnassa voidaan soveltaa luotettavuuden eri näkökulmia. Luotettavuus tarkoittaa käyttökelpoisuutta ja usein käytetään termiä vakuuttavuus. Kehittämistoiminnassa

syntyvän tiedon on oltava myös hyödyllistä todenmukaisuuden lisäksi. Myös johdonmukaisuus kertoo luotettavuudesta. Tällä tarkoitetaan tutkimusaineiston keräämisen ja analysoinnin huolellista ja läpinäkyvää kuvaamista, eli myös epävarmuustekijöiden kuvaamista. (Toikko & Rantanen 2009.)

Opinnäytetyötä tehdessä on otettu huomioon ammattikorkeakoulujen eettiset suositukset. Opinnäytetyössä ei ole käsitelty henkilötietoja eikä opinnäytetyö ole kohdistunut ihmisen tutkintaan. Opinnäytetyössä on noudatettu hyvän tieteellisen käytännön lähtökohtia ja LAB-ammattikorkeakoulun voimassa olevia tietosuojaohteja. Ennen opinnäytetyön toteutusta on täytetty lupa opinnäytetyön toteuttamiselle sekä yhteistyösopimus toimeksiantajan kanssa. Sopimus on allekirjoitettu Familiar Venlan johtajan kanssa. Aineistot pysyvät luottamuksellisina koska ne säilytetään sähköisesti ja ne tuhotaan opinnäytetyön julkaisun jälkeen. Lopullinen tuotos tarkistetaan plagiointitunnistusjärjestelmässä sekä opinnäytetyö on julkinen asiakirja. (Arene ry 2019.)

6.2 Pohdinta

Suomen YK-liiton (2016) kuvaamat kestävä kehityksen tavoitteet eli Agenda 2030 olisi hyvä olla mielessä jokapäiväisessä arjessa, niin kotona kuin työssä, jotta turvattaisiin nykyisten ja tulevien sukupolvien hyvän elämisen mahdollisuudet. Näin mielestäni toimintatavat voivat tukea luonnollisesti kasvatuksellista toimintaa työtä tehdessä.

Familiarin (2020) tavoitteena on elintavoiltaan ympäristövastuullisten lasten ja nuorten kasvattaminen, joten ympäristötietouden lisääminen on hyvä keino sen toteuttamiseksi. Kulutustottumuksista keskustelu on yksi menetelmistä, joita työssä voi käyttää.

Opinnäytetyön tarkoituksena oli päivittää Familiar Venlan ympäristösuunnitelma ja tuoda se osaksi arjen toimintaa. Tavoitteena on vahvistaa Familiar Venlan työntekijöiden tietoisuutta toiminnan ympäristövaikutuksista sekä kulutustottumuksista. Tavoitteella pyritään myös vaikuttamaan kulutustottumusten muutosta kestävä kehityksen suuntaan sekä vähentämään ympäristön kuormittamista turhaan.

Ympäristösuunnitelman päivityksessä kävi ilmi, että ajatuksia ympäristönäkökulmiin on mietitty jo aiemmin, mutta toteutukseen on jäänyt parantamisen varaa. Yksikössä on töissä säännöllisesti kahdeksan aikuista, jotka toimivat oman ajatusmaailman ohjaamana ympäristöasioissa. On kuitenkin tärkeää, että yhteinen ohjeistus on olemassa, johon ympäristösuunnitelma antaa hyvän pohjan.

Ympäristösuunnitelma onnistuttiin päivittämään suunnitellusti sekä aikataulussa pysyttiin. Alun perin tarkoitus oli uudistaa ympäristösuunnitelman pohja täysin, mutta valmis pohja todettiin hyvin toimivaksi pienillä lisäyksillä. Pohjan päivittäminen oli melko helppoa, koska otsikot olivat valmiina. Lopputuloksesta haluttiin selkeä sekä helposti ymmärrettävä, mikä onnistui hyvin. Pohjaväriä sekä fonttia vaihdettiin, jotta näkyisi että suunnitelmaa on muokattu.

Haasteita ilmeni sopivien lähteiden löytämisessä. Tutkittua tietoa lastensuojelun kentältä kestävään kehitykseen liittyen oli haasteellista löytää. Tästä syystä tietoperusta jäi heikoksi. Haasteena koettiin myös se, että suunnitelman päivittämiseen annettiin melko vapaat kädet, joten ei täysin ollut selvää, mitä toimeksiantaja odottaa valmiilta työltä.

Toimeksiantaja toivoi, että ympäristösuunnitelma muokkautuisi osaksi arjen työtä ja mahdollisesti syntyisi säästöjä toiminnan kustannuksissa. Tämä tavoite jää nähtäväksi sekä seurannan vaikutukset tulevat ilmi vuosien päästä.

Työyhteisö osallistui ideariihien kiitettävästi, joten tarvittavat tiedot päivittämisen tekemiseksi saatiin helposti. Myös työyhteisön kiinnostuvuus aiheeseen koettiin positiivisena asiana. Ympäristösuunnitelman pohja on helposti tarvittaessa siirrettävissä myös muihin Familiarin yksiköihin sekä muunnettavissa yksiköiden tarpeisiin. Opinnäytetyö voi toimia kannustimena muiden yksiköiden toiminnan kehittämisessä.

Jokainen ihminen voi vaikuttaa omalta osaltaan ympäristön kuormittamiseen, joten myös Familiar Venlan työyhteisö sekä nuoret ovat osa tätä kokonaisuutta. On hyvä, että kuluttotottumuksista puhutaan nuorten kanssa, koska loppujen lopuksi nuoret ovat suurelta osin vaikuttamassa meidän kaikkien tulevaisuuteen.

Lähteet

Arene ry. 2019. Ammattikorkeakoulujen eettiset suositukset. Viitattu 13.11.2022. Saatavissa https://www.arene.fi/wp-content/uploads/Raportit/2020/AMMATTIKORKEAKOULUJEN%20OPINN%C3%84YTET%C3%96IDEN%20EETTISET%20SUOSITUKSET%202020.pdf?_t=1578480382

Behm, M-M. 2022. Laadulliset tutkimusmenetelmät. Tutkimusprosessi ja tyypillisimmät aineistonkeruumenetelmät. Luento LAB-ammattikorkeakoulun Tutkimus, kehittäminen ja innovaatiot kurssilla 2022.

Cameron, C., Reimer, D. & Smith, M. 2016. Towards a theory of upbringing in foster care in Europe. *European Journal of Social Work* 19(2). Viitattu 15.3.2023. Saatavissa DOI: 10.1080/13691457.2015.1030360.

Familiar. 2021. Lastensuojelu. Ympäristöohjelma. Viitattu 13.11.2022. Saatavissa rajoitettusti. <https://mehilainen.sharepoint.com/sites/sp-lastensuojelu/SitePages/ymparistoohjelma.aspx>

Familiar. 2022a. Tietoa meistä. Viitattu 11.11.2022. Saatavissa <https://familiar.fi/tietoa-meista>

Familiar. 2022b. Toimipaikat. Venla. Viitattu 11.11.2022. Saatavissa <https://familiar.fi/toimipaikat/venla>

Familiar. 2022c. Omavalvontasuunnitelma. Viitattu 20.2.2023. Saatavissa rajoitettusti.

Ikonen, J. 2022. Mehiläinen. Mehiläisen ympäristöjärjestelmä ja yksikön ympäristöohjelman tekeminen. Viitattu 13.11.2022. Saatavissa rajoitettusti. https://mehilainen.sharepoint.com/:p:/r/sites/laadunhallinta/_layouts/...

Jätelaki 646/2011.

Kestävä kehitys. Viitattu 16.12.2022. Saatavissa <https://kestavakehitys.fi/kestava-kehitys>

LAB-ammattikorkeakoulu. 2022. Tietosuojaohjeistus opiskelijoille. Viitattu 10.4.2023. Saatavissa https://elab.lab.fi/sites/default/files/category-page/2022-08/LAB_Tietosuojaohjeistus%20opiskelijoille_LAB_220822.pdf

Lastensuojelulaki 417/2007.

Lastensuojelun keskusliitto. 2022. Lastensuojelun keskusliiton politiikkasuositus. Yhteiskunnan tulee turvata lapselle vaikuttava ja välittävä sijaishuolto. Viitattu 31.3.2023.

Saatavissa <https://www.lskl.fi/wp-content/uploads/2022/06/LSKL-Sijashuollon-Politiikka-suositus.pdf>

Malja, M., Puustinen-Korhonen, A., Petrelius, P. & Eriksson, P. (toimitus). Lastensuojelun laatusuositus. 2019. Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja 2019:8. Sosiaali- ja terveysministeriö ja Suomen Kuntaliitto. Helsinki. Viitattu 10.3.2023. Saatavissa https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/161862/STM_2019_8_J_Lastensuojelun_laatusuositus.pdf?sequence=4&isAllowed=y

Mehiläinen. 2022. Mehiläisen yritysvastuu. Viitattu 11.11.2022. Saatavissa <https://www.mehilainen.fi/yritysinfo/mehilaisen-yritysvastuu>

Salonen, K. 2013. Näkökulmia tutkimukselliseen ja toiminnalliseen opinnäytetyöhön. Opas opiskelijoille, opettajille ja TKI-henkilöstölle. Turun ammattikorkeakoulun Puheenvuoroja 72. Turun ammattikorkeakoulu. Juvenes Print – Suomen yliopistopaino Oy, Tampere. Viitattu 11.11.2022. Saatavissa <https://julkaisut.turkuamk.fi/isbn9789522163738.pdf>

Soininen, T. 2020. Itsenäistymisharjoittelu sijaishuoltonuorten aikuistumisen tukena. Viitattu 16.12.2022. Saatavissa https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/348933/Timo%20Soininen_opinn%c3%a4ytety%c3%b6.pdf?sequence=2&isAllowed=y

Sosiaalihuoltolaki 1301/2014.

Suomen perustuslaki 731/1999.

Suomen YK-liitto. 2016. Kestävä kehitys – Agenda 2030. Viitattu 11.11.2022. Saatavissa <https://www.ykliitto.fi/kestava-kehitys>

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. 2022. Tilastot ja data. Lapset, nuoret ja perheet. Lastensuojelu 2021. Viitattu 11.11.2022. Saatavissa <https://thl.fi/fi/tilastot-ja-data/tilastot-aiheittain/lapset-nuoret-ja-perheet/lastensuojelu/lastensuojelu>

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. 2023. Lastensuojelun käsikirja. Työprosessit. Mitä on lastensuojelu? Viitattu 30.3.2023. Saatavissa <https://thl.fi/fi/web/lastensuojelun-kasikirja/tyoprosessi/mita-on-lastensuojelu>

Toikko, T. & Rantanen, T. 2009. Tutkimuksellinen kehittämistoiminta. Viitattu 1.4.2023. Saatavissa https://trepo.tuni.fi/bitstream/handle/10024/100802/Toikko_Rantanen_Tutkimuksellinen_kehittamistoiminta.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Tutkimuseettinen neuvottelukunta, 2012. Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausepäilyjen käsitteleminen Suomessa. Tutkimuseettisen neuvottelukunnan ohje. Viitattu 30.3.2023. Saatavissa https://www.tenk.fi/sites/tenk.fi/files/htk_ohje_verkko14112012.pdf

Unicef. 2023. Lapsen oikeuksien sopimus. Viitattu 30.3.2023. Saatavissa <https://www.unicef.fi/tyomme/lapsen-oikeudet/lapsen-oikeuksien-sopimus/lapsen-oikeuksien-sopimuksen-koko-teksti/>

Valtioneuvosto. 2019. Hallituksen toimintasuunnitelma. Osallistava ja osaava Suomi – sosiaalisesti, taloudellisesti ja ekologisesti kestävä yhteiskunta. Viitattu 16.12.2022. Saatavissa https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/161823/Hallituksen_toimintasuunnitelma.pdf?sequence=4&isAllowed=y

Ympäristöministeriö. 2022. Hallituksen ilmastopolitiikka: kohti hiilineutraalia Suomea 2035. Viitattu 13.11.2022. Saatavissa <https://ym.fi/hiilineutraalisuomi2035>

Ympäristöministeriö. Vastuualueet. Luonto ja vedet. Mitä on kestävä kehitys? Viitattu 13.11.2022. Saatavissa <https://ym.fi/mita-on-kestava-kehitys>

Ympäristönsuojelulaki 527/2014.

Liite 1. Sähköposti työyhteisölle

Moi kaikki!

Kuten kaikki varmaan on kuullut, opinnäytetyöni on Venlan ympäristösuunnitelman päivittäminen. Tavoitteena on lisätä työyhteisön tietoa Venlan toiminnan ympäristövaikutuksista sekä kulutustottumuksista ja tarkoituksena olisi tuoda ympäristösuunnitelma myös osaksi arjen toimintaa.

Kävi ilmi, että omat mielipiteeni asiasta onkin jäävättävä ja tuotettava vain työyhteisön tuomat mielipiteet ilmi, joten pyydän teiltä apua!

Jos siis voisitte tutustua nykyiseen suunnitelmaan (tai ohjelmaan kuten liitteessä on nimetty) ja pohtia, mitä siitä voisi muuttaa tai mikä on sellaista mikä kannattaisi säilyttää? Olisiko jotain minkä voisi tehdä toisin tai mitä voisi lisätä? Ylipäänsä mitä ajatuksia tämä suunnitelma herättää? Keskustellaan aiheesta sitten 2.3 palaverissa.

Tähän loppuun vielä saateteksti:

Vastaaminen on täysin vapaaehtoista ja annettuja tietoja käsitellään nimettöminä. Aineistoa analysoidaan tilastollisin menetelmin, joten kenenkään yksittäisen vastaajan tiedot eivät paljastu tuloksista. Aineisto kerätään ainoastaan tähän opinnäytetyöhön luottamuksellisesti ja hävitetään asianmukaisesti analyysin valmistuttua.

Kiitos osallistumisesta!

-Heli

Liite 2. Ympäristösuunnitelma 2023

YMPÄRISTÖSUUNNITELMA 2023

Familiar Venla

Päivitetty 3/2023

	<p>Kestävä kehitys on ihmisten hyvinvointia maapallon kantokyvyn rajoissa. Päämääränä on turvata nykyisille ja tuleville sukupolville hyvät mahdollisuudet elämiselle. Näin ollen myös päätöksenteossa ja toiminnassa on otettava tasavertaisesti huomioon ympäristö, ihminen sekä talous. Kestävän kehityksen kannalta on siis tärkeää Familiar Venlan toiminnan aiheuttamien ympäristökuormien vähentäminen.</p> <p>Lastensuojelulaki velvoittaa järjestämään lapselle turvallisen kasvu ympäristön, tasapainoisen sekä monipuolisen kehityksen sekä oikeuden erityiseen suojeluun (Lastensuojelulaki, 1 §). Monipuoliseen kehitykseen kuuluu osana yksilöiden ympäristötietoisuuden lisääminen sekä oppimista kestävä kehityksen mukaisiin toiminta- ja elämäntapoihin. Tavoitteena on kasvattaa lapsista ja nuorista elintavoiltaan ympäristövastuullisia. Ympäristökasvatus on kasvatuksellista toimintaa, jonka tarkoitus on tukea elinikäistä oppimisprosessia kestävä kehityksen mukaisiksi toimintatavoiksi elämässä. Familiar Venlan ympäristösuunnitelmassa on lueteltu ympäristönäkökohdat, joihin niin talon työntekijöillä kuin nuorillakin on mahdollisuus vaikuttaa.</p>		
	ENERGIANKULUTUS		
	<p>Familiar Venlan rakennus on vuokrattu yksityiseltä vuokranantajalta. Rakennus on n. 550 m² kokoinen ja pitää sisällään kolme asuntoa omalla sisääkäynnillä sekä päärakennuksen. Rakennus on vuodelta 1985.</p> <p>Arvio vuoden 2022 sähkönkulutuksesta on 82661 kwh. Sähkösojimus on toistaiseksi voimassa oleva. Rakennuksen lämmitysmuoto on suora sähkölämmitys.</p>		
Tavoite	Vähennetään energiankulutusta. Hoito, kasvatus ja toiminta itsessään tähtää kestävään kehitykseen ja ympäristön säästämiseen.		
Mittari	<p>Vuosittaiset seurannat sähkönkulutuksessa sekä lämmityskustannuksissa.</p> <p>Vuoden 2022 sähkönkulutus: Vuoden 2022 lämmityskustannukset:</p>		
Toimenpide	Keinot	Vastuu	Seuranta/arviointi
Yksikön sisälämpötilan pitäminen sopivana (kustannustehokkaampaa kuin lämmittäminen)	<p>Sähköpattereiden käyttö vain kylmällä ilmalla</p> <p>Takan lämmitys kovalla pakkasella</p>	Kaikki	Yksikönjohtaja
Valojen ja sähkölaitteiden oikea-aikainen käyttö	Nuorten huoneiden tarkistus lähtiessä, kun nuori poistuu pidemmäksi ajaksi. (Kotilomat)	Kaikki	Kaikki

	Öisin suihkujen, vessojen ja kodinhoitohuoneen valojen sammutus.		
Nuorten osallistaminen, kasvatus ja valistus ekologiseen käyttäytymiseen	Muistutetaan energiankulutuksen säästöyistä	Kaikki	Kaikki
Ulko-ovien sulkeminen	Varmistetaan että ulko-varastojen ovet ovat suljettu	Kaikki	Kaikki
Saunan lämmitys harkiten	Saunapäivät max. kahdesti viikossa	Kaikki	Kaikki
Ikkunoiden tarpeeton aukominen	Tehdään vain nopeita tuuletuksia tarpeen mukaan	Kaikki	Kaikki
	Huolehditaan ikkunoiden huolellinen kiinnilaitto avaamisen/pesemisen jälkeen	Kaikki	Kaikki
	PAPERINKULUTUS		
	Dokumentointi on lakiin perustuva työväline sijaishuollossa. Kuitenkin dokumenttien tulostaminen ei aina ole tarpeellista. Useat dokumentit voidaan lähettää sähköisesti, tai tarkastelu tietokoneella on riittävää. Tulostettavaan materiaaliin pystyy siis joiltain osin vaikuttamaan.		
Tavoite	Paperinkulutuksen vähentäminen sekä paperinkeräyksen tehostaminen		
Mittari	Vuosittaiset seurannat paperiostoissa.		
	Vuoden 2022 paperihankinnat:		
Toimenpide	Keinot	Vastuu	Seuranta/arviointi
Dokumenttien tulostus harkiten	Dokumentteja ei tulosteta, jollei se ole välttämätöntä	Kaikki	Kaikki
	Kaksipuoleisten tulosteiden käyttö	Kaikki	Kaikki
	Dokumenttien sähköinen tiedonsiirto, aina kun mahdollista	Yksikönjohtaja	Yksikönjohtaja
	Käytetään hyödyksi tulostuspaperiala, tyhjät kohdat hyödynnetään esim. muistilappuina	Kaikki	Kaikki
Yksikköön hankitaan ekologisesti tuotettua paperia	Hankinnat tehdään joko muiden ostojen ohessa tai tilataan keskitetysti	Vastuhenkilö	Vastuhenkilö

RUOKAHUOLTO			
	Venlassa ohjaajat valmistavat ruoan ja vastaavat ruokahankinnoista. Kauppatilaus tehdään kahdesti viikossa ja se tehdään verkkokauppatilauksena. Ostokset noudetaan läheisestä K-Supermarketista. Tarvittaessa ruokatarvikkeita voi hakea kävellen läheisestä Prismasta.		
Tavoite	Ruokahävikin poistaminen		
Mittari	Kirjataan hävikki ylös		
Toimenpide	Keinot	Vastuu	Seuranta/arviointi
Ruoan hankinta ja valmistus suhteutetaan paikalla olevien nuorten määrään	Kauppatilaus tehdään suunnitellusti	Kaikki	Kaikki
	Ruokalistan muokkaaminen tarpeen mukaan	Kaikki	Kaikki
	Keskitetty ruoan hankinta	Kaikki	Kaikki
Ylijäänyt ruoka pakastetaan tai hyödynnetään muutoin jatkokäytössä	Yökkö tarkistaa jääkaappien tilanteen	Kaikki	Kaikki
Ruoan alkuperän huomioon ottaminen	Suositaan hankinnoissa kotimaista	Kaikki	Kaikki
	Suositaan satokauden tuotteita	Kaikki	Kaikki
	Suositaan lähituotantoa, jos mahdollista ja kustannustehokasta	Kaikki	Kaikki
JÄTEMÄÄRÄ			
	Venlan kiinteistö sijaitsee Hollolan kaupungin tontilla. Jätteiden lajittelu on kunnan määrittelemää. Pihassa on kierrätyspiste energiajätteelle, sekajätteelle, biojätteelle sekä paperinkeräys. Venlan sisätiloissa on lajittelupisteet metallille, lasille, pattereille, sähköjätteille sekä kartongille.		
Tavoite	Lajittelun tehostaminen		
Mittari	Jätejakeiden määrä ja kehitys suhteessa toisiinsa (sekajäte suhteessa lajitteluun jätteeseen)		
Toimenpide	Keinot	Vastuu	Seuranta/arviointi
Jätteiden lajittelu (kiinteistössä jäteastiat bio-, energia- ja sekajätteelle sekä keräyspaperille)	Varmistetaan että jätteiden tyhjennysväli vastaa tarvetta	Yksikönjohtaja	Yksikönjohtaja

Muu jäte viedään lajiteltuna keräyspisteisiin	Vienti muiden ajojen yhteydessä / kauppatilasta noutaessa	Kaikki	Kaikki
Hankinnoissa suositaan kevyemmin pakattuja tuotteita	Hankinnat tehdään suunnitellusti tarpeen mukaan	Kaikki	Kaikki
Hankintamäärä sovitaan vastaamaan kulu- tusta	Hankinnat tehdään suunnitellusti tarpeen mukaan	Kaikki	Kaikki
Vanhon vaatteiden kierrätys mahdollisuuksien mukaan	Nuorten vaatekaappien läpikäynti vähintään puolivuositain	Kaikki/Omaohjaajat	Omaohjaajat
	Mietitään, onko korjaaminen vai uuden hankinta ekologisempi vaihtoehto	Kaikki	Kaikki
	KASVIHUONEPÄÄSTÖT		
	<p>Maailmanlaajuisesti kasvihuonepäästöt ovat peräisin energiasektorilta (mm. puiden poltto), maataloudesta sekä maankäytön muutoksista (eläinten ruoansulatus, metsätalous), teollisuusprosesseista (päästöt), jätehuollosta sekä kansainvälisestä lentoliikenteestä ja merenkulusta.</p> <p>Venlassa kasvihuonepäästöjä voidaan tulkita tulevan lihan kulutuksesta, autolla ajamisesta tai puiden polttamisesta takassa. Määrä on maailmanlaajuisesti pientä, mutta yksilötasolla jokaisella on mahdollisuus vaikuttaa maailman päästöihin.</p>		
Tavoite	Kasvihuonepäästöjen vähentäminen		
Mittari	Ruoka- ja vaateostojen seuranta, polttopuiden määrän seuranta sekä auton kilometrien seuranta. Vuoden 2022 ruokaostot: Vuoden 2022 vaateostot: Vuoden 2022 kilometrit:		
Toimenpide	Keinot	Vastuu	Seuranta/arviointi
Lihan kulutuksen määrää vähennetään yksikössä	Kasvisruokapäivä vähintään kerran viikossa Tietoisuuden lisääminen (valitaan kasviksia, jotka oikeasti ekologisia esim. avokadopasta vs. sosekeitto)	Vastuuhenkilöt/Kaikki Kaikki	Vastuuhenkilöt/Kaikki Kaikki
Autolla kulkemista suunnitellaan ja yhdistetään menoja	Vastuutetaan nuoria kulkemaan bussilla	Kaikki	Kaikki
Ajoneuvon kunnan seuranta	Vuosihuollot Katsastus	Vastuuhenkilö / Kaikki Vastuuhenkilö / Kaikki	Vastuuhenkilö / Kaikki Vastuuhenkilö / Kaikki
Puiden polttaminen takassa	Harkiten	Kaikki	Kaikki

Vaatehankinnat tehdään harkiten ja tarpeeseen	Kulutustottumuksia mietitään nuoren kanssa (tilaaminen vs. kaupassa käynti vs. kirppis) Hankinnat tehdään keskitetysti eli yhdistetään tilauksia/kauppakäyntejä	Kaikki Kaikki	Omaohjaajat Kaikki
---	--	----------------------	---------------------------

Liite 3. Työelämän palaute

Moi, tässä palaute ympäristösuunnitelmasta

energiankulutuksen tavoite hyvä ja looginen.

Samoin toimenpiteen ja keinot ovat sellaisia joilla voidaan arkisillavalinnoilla saada vaikutusta aikaan. Erityisen hyvä tuo nuorten osallistaminen ja kasvtus (pitkässä juoksussa merkittävä)

Paperinkulutus, myös tavoite hyvä. Seuranta tässä haastavaa, mutta jotain suuntaa-antavaa saadaan.

Toimenpiteet ja keinot hyvät ja konkreettiset.

Ruokahuollon tavoite hyvä ja inflaation aikana ajankohtainen

Toimenpiteet ja keinot käytännönläheisiä ja kaikki on mukana tekemässä vaikutusta.

Jättemäärässä myöskin tavoite hyvä ja nykypäivää

toimenpiteet ja keinot käytännöllisiä ja helppo toteuttaa. Seuranta tässä haastava jos halutaan seurata tarkasti (tuskinpa halutaan)

Kasvihuonepäästöt myös ajankohtainen. Käytännön seuranta mahdotonta, mutta toimenpiteet ja keinot sellaisia jotka auttavat vähentämään, ja ovat helppo toteuttaa arjessa

Kokonaisuutena hyvä ja käytännönläheinen suunnitelma, jonka toimenpiteitä on helppo toteuttaa Venlan arjessa.

Erityisen hyvä nosto tuo kasvatuksellinen aspekti.

-A